

DECISIÓ DE LA SÍNDICA DE GREUGES REFERENT A LA QUEIXA PRESENTADA PER LA FAPAC EN EL MARC DE LA CAMPANYA “SOS BEQUES MENJADOR”, EN MATÈRIA D’EDUCACIÓ

TRAMITACIÓ

- El 8 de maig de 2015 la FAPAC (Federació d’AMPAs de Catalunya) i en el marc de la campanya “SOS Beques Menjador”, va presentar una queixa en relació amb la insuficient dotació de beques de menjador que repercuteix en la igualtat d’oportunitats dels alumnes.
- El 14 de maig de 2015 la síndica de greuges va admetre a tràmit la queixa, ja que reunia els requisits reglamentaris, i va designar l’assessora senyora Montserrat Saltó perquè instruís l’expedient.
- La comprovació del fet presumptament greujós ha comportat, en síntesi, l’estudi de les circumstàncies concurrents, l’anàlisi de la normativa aplicable i l’observació de si s’havien aplicat els principis de bona Administració per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat. Amb aquesta finalitat, aquesta Sindicatura ha dut a terme les accions següents:
 - El 8 d’abril de 2015 l’assessora va mantenir una entrevista amb la persona interessada i altres representants de la campanya “SOS Beques de Menjador”.
 - El 14 de maig de 2015 l’assessora va iniciar l’anàlisi de la documentació presentada.
 - El 19 de maig de 2015 va demanar informe a la Regidoria d’Educació i Universitats i a l’Institut Municipal de Serveis Socials per tal de conèixer tant les intervencions dutes a terme com les previstes.
 - El 28 d’octubre de 2015 es va rebre l’informe de la Regidoria d’Educació i Universitats i de l’Institut Municipal de Serveis Socials en què es donava resposta a la demanda de la síndica de greuges.
- El 18 de febrer de 2016 l’assessora, a partir de la documentació oficial aportada per la persona interessada, la informació facilitada per la Regidoria d’Educació i Universitats i l’Institut Municipal de Serveis Socials i l’anàlisi dels fets, va emetre un informe proposat amb les consideracions següents.

CONSIDERACIONS

Descripció de la queixa

El ciutadà que presenta la queixa, en representació de la FAPAC (Federació d’Associacions de Mares i Pares d’alumnes de Catalunya) i amb la participació directa d’algunes de les AMPA que la integren, porten a terme la campanya “SOS Beques Menjador”, amb la que exposen que l’oferta de beques de menjador ha disminuït alhora que s’incrementa la pobresa infantil.

Manifesta que la utilització de l'índex de renda de suficiència (IRSC) en la definició dels llindars per accedir a les beques de menjador està per sota de l'indicador estàndard europeu per al càlcul del risc de pobresa i exclusió, l'indicador AROPE, amb el resultat que l'atorgament del 100 % del preu de l'àpat és limitat i en molts casos no es cobreix la necessitat real.

Explica que per als alumnes de secundària els canvis de jornada han comportat conseqüències pel que fa al servei de menjador, ja que els centres amb la jornada compactada han perdut els menjadors, i en aquells amb jornada partida, sols hi ha servei de menjador els dies que hi ha classe a la tarda.

Relata que les famílies es troben amb dificultats per accedir a les beques de menjador, pel fet que els càlculs es realitzen a partir de la declaració de la renda de l'any anterior i per les dificultats burocràtiques, motiu pel qual les xifres de sol·licituds no s'adeqüen a les necessitats reals. A més, el procés de tramitació i la gestió de les beques i dels menjadors escolars generen molta feina a les escoles.

Considera que la dotació de beques de menjador és totalment deficitària.

Posició municipal

L'informe que la Regidoria d'Educació i Universitats ha fet arribar a la Sindicatura està realitzat pel Consorci d'Educació de Barcelona i aporta la següent informació sobre ajuts de menjador següent:

AJUTS DE MENJADOR							
	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Despesa final de la convocatòria	6.874.770	7.836.111	8.692.121	8.646.360	8.282.450	9.456.360	11.540.765
Sol·licituds totals	15.185	18.085	18.697	20.656	19.278	21.670	24.342
Ajuts concedits	11.419	12.619	15.008	16.550	15.479	17.155	19.703
Sol·licituds excloses	3.766	5.466	3.689	4.106	3.799	4.515	4.639

S'han exclòs les sol·licituds que no complien els requisits de la convocatòria.

Segons el tipus d'ajut concedit:

	Curs 2012-2013	Curs 2013-2014	Curs 2014-2015
Ajut ordinari (3 €)	12.566	13.482	15.272
Ajut extraordinari (4 €/5 €/6 €)	2.654	3.369	4.100
EE ordinari+monitor (8 €)	122	149	129
EE extraordinari+monitor (9 €/10 €/11 €)	66	79	87
Ajut complementari monitors EE (5 €)	101	76	115
Total	15.479	17.155	19.703

Segons el nivell educatiu:

CURS 2013-2014	Sol.licituds	%	Ajuts concedits	%
Educació especial	286	1,3	286	1,7
Educació infantil	7.274	33,6	5.628	32,8
Educació primària	12.605	58,2	10.022	58,4
ESO	1.505	6,9	1.219	7,1
Total	21.670	100,0	17.155	100

CURS 2014-2015	Sol.licituds	%	Ajuts concedits	%
Educació especial	318	1,3	314	1,6
Educació infantil	7.864	32,3	6.220	31,6
Educació primària	14.318	58,8	11.678	59,3
ESO	1.842	7,6	1.491	7,5
Total	24.342	100,0	19.703	100

Amb la voluntat de garantir una resposta adequada a les situacions en què es detectin una alimentació deficient i/o inadequada de l'alumnat, l'Institut Municipal de Serveis Socials i el Consorci d'Educació de Barcelona mantenen el protocol posat en marxa el curs 2012-2013. Segons aquest protocol, l'Institut de Serveis Socials assumeix el compromís de garantir que tots els alumnes que presentin alguna dificultat tinguin coberta la necessitat bàsica d'alimentació. L'esmentat protocol determina el procediment que han de seguir els centres que detectin alumnat en situacions d'alimentació deficient i/o inadequada, per tal de garantir una comunicació el més àgil possible amb els professionals dels serveis socials, a fi i efecte que aquests puguin valorar si cal activar algun tipus d'ajut de suport a la família.

L'informe de l'**Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)** aporta l'evolució econòmica de les quanties destinades a beques de menjador des de l'Àrea de Drets Socials (abans Qualitat de Vida, Igualtat i Esports).

S'exposa que el Consorci d'Educació de Barcelona gestiona globalment les aportacions i no es disposa del detall del nombre d'infants o districtes, i tampoc d'informació prèvia a l'any 2011.

Informa que la convocatòria oberta per al curs 2015-2016 disposa d'una dotació pressupostària inicial de 8.500.000 euros, dels quals 6.000.000 són aportació del Consorci i 2.500.000 aportació extraordinària de l'Ajuntament, el qual té compromesos 3.000.000 més per cobrir el nivell de demanda del curs anterior. Amb els 2.800.000 d'euros addicionals que s'acordaven, la despesa total prevista per al curs 2015-2016 seria de 14.300.000 euros, un 24 % més que en el curs anterior.

Normativa aplicable

L'article 39 de la Constitució espanyola diu que els poders públics asseguruen la protecció social, econòmica i jurídica de la família.

L'article 103 de la Constitució espanyola estableix que l'Administració pública serveix amb objectivitat els interessos generals i actua d'acord amb els principis d'eficàcia, jerarquia, descentralització, desconcentració i coordinació, amb submissió plena a la llei i al dret.

L'article 40.3 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya determina que els poders públics han de garantir la protecció dels infants, entre d'altres, especialment contra la pobresa i els seus efectes. En totes les actuacions portades a terme pels poders públics o per institucions privades l'interès superior de l'infant ha d'esser prioritari.

L'article 5.1 de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència assenyala que l'interès superior de l'infant i l'adolescent ha d'esser el principi inspirador i fonamentador de les actuacions públiques.

L'article 15.2 de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, diu que els poders públics han d'adoptar amb caràcter urgent les mesures necessàries per a evitar que el contingut essencial dels drets dels infants i els adolescents resti afectat per la manca de recursos adaptats a llurs necessitats.

L'article 15.2 de la Llei 13/2006 de prestacions socials de caràcter econòmic, estableix l'indicador de la renda de suficiència per la valoració de la situació de necessitat, que fixarà periòdicament la Llei de pressupostos de la Generalitat. Al punt 3 del mateix article diu que s'entén que hi ha manca de recursos econòmics quan els ingressos personals són inferiors a l'indicador de renda de suficiència. Aquesta quantia s'incrementa un 30 % per cada membre de la unitat familiar o de convivència que no té patrimoni ni ingressos.

L'article 3.1 de la Llei 12/2007, de serveis socials, diu que els serveis socials tenen com a finalitat assegurar el dret de les persones a viure dignament durant totes les etapes de la vida mitjançant la cobertura de llurs necessitats personals bàsiques i de les necessitats socials, en el marc de la justícia social i del benestar de les persones. Així, el Decret 142/2010, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials, estableix com a prestació garantida, la de menjador social, que pot prestar-se en qualsevol recurs i que ha d'assegurar una alimentació bàsica.

L'article 4.f de la Llei 12/2007, de serveis socials, determina com un dels objectius de les polítiques de serveis socials, l'atenció a les necessitats derivades de la manca de recursos bàsics i dels dèficits en les relacions personals i amb l'entorn.

L'article 1 del Decret 160/1996, pel qual es regula el servei escolar de menjador als centres docents públics de titularitat del Departament d'Ensenyament, estableix que el servei de menjador en els centres docents públics del Departament és una prestació complementària d'ajuda a l'escolarització.

L'article 21 del Decret 160/1996, pel qual es regula el servei escolar de menjador als centres docents públics de titularitat del Departament d'Ensenyament, diu que les administracions públiques, dins les disponibilitats pressupostàries, poden establir ajuts de menjador que cobreixin totalment o parcialment el cost del servei escolar de menjador.

L'article 123.j de la Carta Municipal de Barcelona determina que es considera àrea d'actuació en matèria d'educació als efectes de la carta, la reglamentació i la gestió del transport, el menjador i altres serveis escolars.

L'article 2.2 de la Resolució del gerent del Consorci d'Educació de Barcelona de 18 de maig de 2015, per la qual s'aproven les bases per a l'atorgament d'ajuts individuals de menjador adreçats a l'alumnat d'ensenyaments obligatoris i de segon cicle d'educació infantil de centres educatius sufragats amb fons públics de la ciutat de Barcelona, obre la convocatòria per al curs escolar 2015-2016 i diu que podran optar als ajuts les unitats familiars amb una renda anual no superior a l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC, 2014), calculat en funció del nombre de membres computables de la unitat familiar. Per a la convocatòria del curs 2015-2016 s'estableix el llindar familiar, en un nivell de renda de 11.951,60 euros per a famílies de 2 membres; en 14.939,49, per a famílies de tres membres; en 17.927,39, per a famílies de 4 membres; en 20.915,29, per a famílies de 5 membres, i se segueix detallant fins a 12 o més.

L'article 3 de la Resolució del gerent del Consorci d'Educació de Barcelona de 18 de maig de 2015, per la qual s'aproven les bases per a l'atorgament d'ajuts individuals de menjador adreçats a l'alumnat d'ensenyaments obligatoris i de segon cicle d'educació infantil de centres educatius sufragats amb fons públics de la ciutat de Barcelona, estableix els criteris per a l'atorgament dels ajuts i diu que es tindrà en compte la puntuació general obtinguda d'acord amb el nivell de renda familiar i, quan escaigui amb situacions específiques de necessitat social, família nombrosa, condició de monoparentalitat, existència d'infants en acolliment en la unitat familiar i condició de discapacitat de l'alumne, pare, mare, tutor o germans.

L'article 6 de la Resolució del gerent del Consorci d'Educació de Barcelona de 18 de maig de 2015, per la qual s'aproven les bases per a l'atorgament d'ajuts individuals de menjador adreçats a l'alumnat d'ensenyaments obligatoris i de segon cicle d'educació infantil de centres educatius sufragats amb fons públics de la ciutat de Barcelona, estableix les quanties dels ajuts, diferenciant els ajuts ordinaris, fins a un màxim de 3 euros/dia, l'ajut extraordinari, fins a un màxim de 6 euros/dia, i ajut complementari per a minorar el cost del personal dels serveis de menjador i esbarjo a l'alumnat escolaritzat en centres públics d'actuació especial o en unitats de suport a l'educació especial (USEE) fins a un màxim de 5 euros/dia.

L'article 15.1 de la Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona diu que totes les persones tenen dret a una escolarització de qualitat que satisfaci alhora els objectius d'equitat i d'excel·lència. Així mateix, al punt 2 estableix el dret als recursos socials per al ple desenvolupament intel·lectual i de les habilitats socials.

L'article 22 de la Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona determina que totes les persones menors d'edat tenen dret a tenir condicions d'existència que els permetin el seu desenvolupament integral, i que han de tenir garantits els recursos socials per al ple desenvolupament físic, mental, intel·lectual i ètic.

L'article 27.3 de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides planteja que els estats membres han de prendre les mesures apropiades per ajudar els pares i altres persones responsables de l'infant a fer

efectiu aquest dret i, en cas de necessitat, han de dotar ajut material i programes de suport, principalment pel que fa a la nutrició, el vestit i l'habitatge.

L'article 2 de les Recomanacions de la Comissió Europea, de 20 de febrer de 2013, "Invertir en la infància: trencar els cicles dels desavantatges", determina la necessitat de desenvolupar estratègies integrades basades en tres pilars clau, un dels quals és l'accés als recursos adequats. En aquest sentit, diu que cal intensificar els esforços per garantir que totes les famílies tinguin un accés efectiu a l'educació i que la cura de la primera infància sigui accessible i de bona qualitat. Així mateix diu que cal complementar els sistemes de suport en efectiu amb prestacions en espècies especialment alimentació, cura dels infantats, educació, salut i habitatge.

Valoració i conclusions

Els representants de la campanya "SOS Beques Menjadors" manifestaven en el 2015, la seva preocupació a la Sindicatura de Greuges de Barcelona per les beques de menjador a la ciutat, que consideraven insuficients davant l'increment de la pobresa infantil.

L'Ajuntament de Barcelona va fer públic, al juliol del 2015, el document "Baròmetre de la infància i les famílies a Barcelona, 2014". Segons aquest estudi, en un 8,1% de les llars amb infants de 0 a 15 anys cap dels dos progenitors treballava. Aquest percentatge, però, podia arribar fins al 12,2% en barris del Districte de Nou Barris, de Sants-Montjuïc, de Ciutat Vella i de la franja del Besòs. Aquests mateixos barris també concentren un nombre més alt d'infants menors de 16 anys que viuen en llars on no es poden permetre un àpat de carn, pollastre o peix, al menys cada dos dies, i arriba fins al 4,4%. El document també aporta dades sobre menors de 16 anys que pateixen obesitat i que representen un 11,3% a la ciutat, i arriba fins al 16% en aquells barris ja esmentats. El nombre d'infants de 12 a 15 anys que repeteixen o han repetit algun curs a primària a la ciutat és de 9,3 %, i puja fins a l'11,8 % en determinats barris. En total, un 14,2% dels infants menors de 16 anys a la ciutat de Barcelona es trobaria en situació de carència material severa (segons l'Estratègia Europa 2020, quan es donen quatre o més ítems, entre els quals no poder fer front a despeses imprevistes, no poder mantenir l'habitatge a temperatura adequada, no poder fer un àpat de carn o peix almenys cada dos dies, no poder fer vacances fora de casa almenys una setmana a l'any, etc.). La carència material severa arriba fins al 26,1% en els barris de la ciutat amb la renda familiar disponible més baixa.

A partir de dades d'estructura de població de gener del **2014**, del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona, hi havia a la ciutat 185.691 habitants de 3 a 16 anys d'edat. Tenint en compte el 14,2 % d'infants de la ciutat, que segons el "Baròmetre de la infància i les famílies a Barcelona, 2014", es troben amb **carència material severa**, obtindríem unes dades aproximades de **26.368 infants** en aquesta situació.

Les dades que aporta el Consistori pel que fa al curs 2014-2015 és de 19.703 ajuts individuals de menjador concedits. Però d'aquests sols un 20,80%, 4.100 en termes absoluts, són ajuts extraordinaris i per tant cobreixen íntegrament el cost de l'àpat que es realitza al menjador escolar. La distància a recórrer, per tant entre els 4.100 ajuts individuals extraordinaris, és a dir íntegres, concedits per al curs 2014-2015, fins a la xifra de 26.368 infants en situació de carència material severa és molt important.

Pel que fa al **2015**, les dades d'estructura de població del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona informen que el nombre d'infants, d'entre 3 i 16 anys, és de 187.120. Si hi apliquem el mateix 14,2%, de les dades del Baròmetre del 2014, d'infants

de la ciutat amb carència material severa, obtindríem un resultat de **26.571 infants en situació de carència material severa**.

L'Ajuntament va fer públiques, al mes de desembre de 2015, les primeres dades sobre els ajuts individuals de menjador per al curs 2015-2016, segons les quals s'havien concedit 22.464 ajuts, 12.077 dels quals són ajuts extraordinaris. Novament la distància a recórrer entre els presumibles 26.571 infants que estarien en situació de carència material severa i el 12.077 infants que han rebut l'ajut extraordinari, tot i l'increment respecte del curs anterior, és molt significativa i planteja dubtes importants sobre l'abast dels ajuts davant l'afectació que la crisi econòmica està tenint sobre els infants.

Tot i així, les dades publicades pel Consistori mostren un increment molt destacat de la despesa final de les convocatòries, de forma progressiva en les darreres 5, excepte en el curs 2012-2013. Així, la despesa final per al curs 2011-2012 era de 8.646.360 euros. Aquesta quantitat es va reduir en un 4,21 % el curs següent, però a partir d'aquí s'ha produït un increment sostingut que, respecte de la convocatòria immediatament anterior, va ser d'un 12,42% per al curs 2013-2014, d'un 18,07% el curs 2014-2015 i d'un 30,08 % en el curs 2015-2016.

Segons aquestes mateixes dades del desembre del 2015, s'han incrementat en un 51,88 % els ajuts extraordinaris, en un 24 % els ajuts per educació especial i han disminuït un 29,75 % els ajuts ordinaris.

Més enllà d'aquestes xifres, hi ha també un gruix important d'infants i adolescents que, sense arribar a aquesta situació de carència material severa, formen part de llars familiars en situació de carència material i de fragilitat pel que fa a les garanties d'una alimentació adequada i als quals haurien d'anar adreçades les beques ordinàries.

Cal tenir en compte que segons els informes municipals i també les dades publicades per l'Ajuntament, en els darrers anys s'han concedit, aproximadament, el 80% de les sol·licituds formalitzades d'ajuts individuals de menjador. Hi ha per tant un 20% de sol·licituds que són denegades actualment per no complir els requisits de les convocatòries. I es presumeix que hi ha un percentatge significatiu de famílies que no arriben a formalitzar les sol·licituds, per no reunir els requisits necessaris, segons informacions que han fet arribar a la Sindicatura, tant els promotors de la queixa com diferents AMPA i personal directiu i docent d'escoles públiques de la ciutat.

El gruix de sol·licituds denegades i d'aquelles que ja no s'han arribat a presentar pot estar motivat per dos raons principalment; l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC) a partir del qual s'estableix el càlcul per optar als ajuts individuals de menjador, per una part, i la declaració de la renda, per una altra.

Les bases per a l'atorgament d'ajuts individuals de menjador, que publica anualment el Consorci d'Educació de Barcelona, estableixen que poden optar als ajuts les unitats familiars amb una renda anual no superior a l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC). La utilització d'aquest índex l'estableix l'article 15.2 de la Llei 13/2006, que així ho determina i diu que serà fixada periòdicament per la Llei de pressupostos de la Generalitat de Catalunya.

Per a l'exercici 2015, la Llei de pressupostos de la Generalitat fixava el valor de l'indicador de renda de suficiència (**IRSC**), en 569,12 euros mensuals i 7.967,73 anuals. L'IRSC per al 2014 estableix les mateixes quanties, atès que **es manté congelat** des del 2010. En el període de cinc anys que van des del 2010 fins al 2014, la taxa de variació de l'índex de preus de consum (IPC) ha augmentat, segons fons de l'Idescat-INE, un 10,30 %. Per tant la diferència existent entre els preus i la congelació de l'IRSC fa que aquest índex esdevingui progressivament més allunyat de la realitat, cosa que fa ampliar el marge de persones que no compleixen aquest requisit.

Europa 2020 és l'estratègia de creixement de la Unió Europea aprovada pel Consell Europeu el 17 de juny de 2010. A la Estratègia Europa 2020 es denomina ERPE (persones En Risc de Pobresa i/o Exclusió) o les seves sigles en anglès AROPE, la situació en què es troben les persones que reuneixen dos o tres de les condicions següents:

- Persones en risc de pobresa després de les transferències socials : ingressos inferiors al 60 % de la renda mitjana disponible.
- Carència material severa: població que viu en llars i no disposa, com a mínim, de 4 dels conceptes següents: no tenir retard en el pagament de rebuts relacionats amb l'habitatge, mantenir la llar a la temperatura adequada als mesos freds, poder fer-se càrrec de despeses imprevistes, poder fer un àpat de carn, pollastre o peix cada dos dies, poder anar de vacances una setmana a l'any, disposar d'un cotxe, una rentadora, una televisió a color o un telèfon.
- Persones que viuen en llars amb molt baixa intensitat de treball.

El Gabinet Tècnic de Programació de l'Ajuntament de Barcelona feia públic que la renda familiar per càpita per a l'any 2014, a la ciutat de Barcelona, era de 19.335 euros. A partir de la definició de persones en risc de pobresa després de les transferències socials per a determinar l'ARPE, es trobarien en aquesta situació les persones amb ingressos inferiors al 60 % de la renda mitjana disponible i per tant, a la ciutat de Barcelona, hi estarien aquelles persones que tenen un renda familiar disponible inferior a 11.601 euros. A partir de les dades publicades per aquest Gabinet sobre la distribució territorial de la Renda Familiar Disponible per càpita a Barcelona 2014, es pot observar que estan per sota d'aquest 60 % el Districte de Nou Barris, així com barris del Districte de Sants-Montjuïc, i de la franja del Besòs de la ciutat i el Carmel, coincidint amb les dades del Baròmetre de la infància i les famílies a Barcelona, 2014.

El Pla d'acció per a la lluita contra la pobresa i per a la inclusió social a Catalunya 2015-2016, de la Generalitat de Catalunya, fa referència al concepte de pobresa i diu que per la seva naturalesa, aquest no és unívoc i planteja límits a l'hora d'establir eines per a mesurar-la. El Pla d'acció assenyalava la taxa AROPE com a indicador atès que va més enllà de la visió estrictament monetària i ofereix informació més àmplia per a determinar el risc de pobresa.

L'Idescat ja publica anualment els resultats de la taxa i població en risc de pobresa o exclusió social, a partir de la taxa AROPE, segons la qual es trobarien en aquesta situació un 31,8% dels menors de 16 anys a Catalunya, el 2014.

Pel que fa a la declaració de renda -que s'assenyalava com una de les possibles causes de denegació de les sol·licituds o de no formalització de les mateixes- per al curs 2015-2016, era preceptiu presentar la de l'exercici 2014. El període transcorregut entre el moment en què es donaven unes circumstàncies econòmiques concretes, les que es reflecteixen a la declaració, i el moment en què es formalitza la sol·licitud d'ajut individual de menjador, és dilatada i en moltes ocasions s'han produït canvis que afecten substancialment la situació econòmica de la família de l'infant, de forma que no reuneixen el requisit, tot i que la situació pugui ser, en aquell moment, de necessitat.

El tràmit de formalització de les sol·licituds d'ajuts individuals de menjador es porta a terme als mateixos centres educatius on els infants estan escolaritzats. Els promotors de la queixa exposaven la seva preocupació per les conseqüències que aquest període comporta a les escoles. Quan s'obre la convocatòria, alguns centres educatius, especialment en els barris més desafavorits, han fet arribar a la Sindicatura el mateix neguit, ja que és necessària la implicació del personal de les escoles per atendre i ajudar els pares i mares a preparar les sol·licituds i adjuntar-hi la documentació necessària. El temps que el personal de l'escola ha de dedicar a aquesta tramitació es treu d'altres responsabilitats dels centres. Es genera així un cercle, en el qual als centres on coincidirien un major nombre d'infants amb necessitat d'accedir als ajuts individuals també es fa necessària una major dedicació cap a les famílies per aquest aspecte, en detriment de la qualitat educativa. Els centres que exposaven aquesta situació també manifestaven que en el moment de tramitar els ajuts, no disposen d'un reforç de personal adient.

En relació amb la quantia dels ajuts individuals de menjador, els mateixos centres educatius exposaven que, per als nivells de renda més baixos, les beques ordinàries no suposen cap garantia d'una alimentació adequada per als infants. Les "mitges beques", com són conegudes popularment, s'utilitzen sovint compactadament, de forma que els infants es queden al centre a dinar, sense cap cost per a les famílies, tants dies com es poden cobrir amb la totalitat de diners atorgats per la beca. Quan els diners s'exhaureixen els infants retornen a les seves llars per realitzar l'àpat del migdia. Òbviament, quan aquestes famílies reuneixen les condicions establertes per determinar l'AROPE no poden garantir als infants una alimentació adequada.

Sovint, quan el sistema ordinari d'accés als ajuts individuals de menjador, el qual és una prestació complementària d'ajuda a l'escolarització, com determina l'article 1 del Decret 160/1996, no ha permès cobrir les necessitats existents en aquesta matèria, han actuat subsidiàriament els serveis socials municipals i també diverses entitats de la ciutat. El Consistori informava de l'existència d'un protocol entre el Consorci d'Educació de Barcelona i Institut Municipal de Serveis Socials, des del curs 2012-2013, per tal de garantir que tot l'alumnat amb dificultats tingués coberta la necessitat bàsica d'alimentació. L'informe, però no permet determinar, perquè no conté dades explícites respecte d'això, quin ha estat l'impacte d'aquest protocol, atès que tradicionalment els serveis socials municipals ja havien estat realitzant aquesta tasca de complementació.

Un altre aspecte contingut a la queixa era l'accés als ajuts individuals de menjador per part de l'alumnat de l'ESO. L'impacte de la jornada intensiva als centres de secundària públics, amb la consegüent desaparició dels menjadors, ha estat un fet decisiu. Les dades publicades per l'Ajuntament de Barcelona el desembre del 2015 revelaven que s'havien concedit 1.956 ajuts per a alumnes d'ESO, cosa que representa sols un 8,7% del total d'ajuts concedits i assenyalava clarament el tracte diferenciat i discriminatori que poden estar rebent, en aquest sentit, els alumnes a partir del primer curs de l'ESO, que es comença amb 11 o 12 anys, i fins que la finalitzen, amb 15 o 16 anys, llevat que s'hagi produït alguna repetició de curs.

Les conclusions a les quals s'arriba en la present decisió no són noves. El Consell Municipal de Benestar Social, en el marc de la Comissió de Treball sobre l'impacte de la situació de la crisi en la infància i la igualtat d'oportunitats, publicava el 2014 les Bases

per definir estratègies per prevenir i pal·liar l'impacte de la crisi en la infància i les seves famílies. Algunes de les conclusions a les quals arribava la comissió és que calia augmentar i mantenir la inversió pública en infància i família pel damunt d'un 2% del PIB. També assenyalava la importància de definir i compartir el concepte de pobresa en un sentit ampli (relacional, residencial, educatiu) i no exclusivament econòmic. Al document s'assenyalava que calia assegurar les beques de menjador per a tots els infants en situació de vulnerabilitat socioeconòmica i garantir que es cobrien aquells casos d'infants que requereixen el 100 % de l'ajut. També incidia en la necessitat de revisar els horaris compactats dels instituts i facilitar l'accés als menjadors d'ESO.

L'impacte de la crisi en la població en general i en la infància en particular és conegut per tant per l'Ajuntament de Barcelona. Aquest, en compliment de la normativa i exercint les seves competències, ha impulsat mesures per a pal·liar aquests efectes, com l'ampliació pressupostària en matèria d'ajuts individuals de menjador o amb la implantació del Fons d'ajut extraordinari per a infants de 0 a 16 anys per al 2015, que suposava 100 euros mensuals per a infants en determinades situacions i del qual està prevista la renovació per al 2016.

Al setembre del 2015, en el decurs d'una reunió que la síndica va mantenir amb la Regidoria d'Educació i Universitats, va ser informada que l'increment del pressupost per al curs 2015-2016, en matèria de menjador escolar, anava acompanyat també d'un estudi que hauria de permetre analitzar l'abast de l'increment dels ajuts i d'altres variables. Des d'aquesta Sindicatura, s'espera que en exercici de la transparència que promou la legislació, les dades d'aquest estudi es facin públiques i que d'aquest es desprenguin les mesures de millora que escaiguin.

Més enllà de l'Administració local, la Generalitat de Catalunya, a través del Pla d'acció per a la lluita contra la pobresa i per a la inclusió social a Catalunya 2015-2016, estableix, com a marc estratègic prioritari, la pobresa i la inclusió social en la infància i l'adolescència per tal de desenvolupar una prevenció eficaç i promoure amb determinació la igualtat d'oportunitats. Així mateix, les recomanacions de la Comissió Europa del 2013, sobre la necessitat d'invertir en la infància, reconeixen les repercussions que la crisi econòmica ha exercit en infants i famílies, la proporció dels que es troben en situacions de pobresa i exclusió social ha augmentat. En aquesta línia, afirma que les estratègies més reeixides per fer front a la pobresa infantil han estat les polítiques adreçades a millorar el benestar de totes els infants, tenint en compte les situacions particulars de més vulnerabilitat.

Aquesta Sindicatura té com a missió valorar si s'ha produït un greuge i, considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, l'actuació de l'Ajuntament de Barcelona ha estat ajustada a dret, però ha de millorar en eficàcia.

I, per tant, emeto la següent

DECISIÓ

- Estimar en part la queixa perquè, tot i l'esforç progressiu que ha fet l'Ajuntament de Barcelona, per tal d'incrementar el pressupost destinat als ajuts individuals de menjador, la cobertura de les necessitats ha estat tardana i encara és insuficient.
- Recomana al Comissionat d'Educació i Universitats que, a partir de la referència que estableix la taxa AROPE, apliqui un multiplicador de l'IRSC que permeti un reconeixement real de les situacions en què es fa necessari l'atorgament dels ajuts individuals de menjador.

- Recomanar al Comissionat d'Educació i Universitats que consideri l'ampliació de les beques extraordinàries com una prioritat que permeti donar resposta a les situacions de necessitat existents.
- Recomanar al Comissionat d'Educació que es tinguin en compte, com a mínim, els infants i adolescents fins a la finalització de l'etapa educativa obligatòria, de manera que l'alumnat de secundària segueixi tenint accés als ajuts individuals de menjador, sense la necessitat d'haver de desplaçar-se a altres centres educatius.
- Recomanar al Comissionat d'Educació i Universitats que s'estudiïn les mesures correctores adients per minimitzar l'impacte del període de tramitació dels ajuts individuals de menjador als centres escolars, especialment, en els centres educatius dels barris amb uns índexs de necessitat més grans.
- Recomanar al Comissionat d'Educació i Universitats que faci públiques les dades sobre l'anàlisi dels ajuts individuals de menjador atorgats per al curs 2015-2016.
- Recomanar al Comissionat d'Educació i Universitats que, per tal de garantir l'equitat educativa, s'estudiïn les mesures a adoptar en aquells territoris de la ciutat que, per raons de major vulnerabilitat social i econòmica, presenten uns índexs més elevats de necessitat, i també infants i adolescents amb uns índexs més alts de repeticions, absentisme o abandonament escolar.
- Recomanar a la Tinència de Treball, Economia i Planificació estratègica que prevegi una partida oberta de pressupost a l'efecte de poder incorporar al sistema de beques aquells casos en els quals es pugui generar la necessitat, ja que el sistema educatiu és responsable dels menjadors escolars i els seus ajuts, per la seva condició de garantits.

Aquesta decisió es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i del seu contingut s'informarà la persona interessada.

Barcelona, 18 de febrer de 2016

